

Beslissing van de Raad voor de Journalistiek

over de klacht van

De Beuckeleer en Vanstallen

tegen

VRT – Eén – Spoed 24/7

Met een mail van 30 oktober 2019 dient de heer Django De Beuckeleer, samen met zijn ouders, de heer Dirk De Beuckeleer en mevrouw Sabin Vanstallen, een klacht in tegen de VRT. Aanleiding is een reportage van 28 oktober 2019 in de reeks Spoed 24/7 op Eén. Bedrijfsjurist Ward Verwaeren van de VRT antwoordt met een brief van 24 december, waarop Django De Beuckeleer, Sabin Vanstallen en Dirk De Beuckeleer reageren met een mail van 9 januari en Ward Verwaeren opnieuw repliceert met een mail van 23 januari 2020.

Een rapporteringscommissie van de Raad voor de Journalistiek heeft een hoorzitting gehouden op 25 juni 2020. Klagers Django De Beuckeleer en Sabin Vanstallen woonden de hoorzitting bij. Voor de VRT waren bedrijfsjurist Ward Verwaeren, managing director Stef Soetewey van productiehuis 100.000 Volts.TV en reporter Tine Van Doninck aanwezig.

DE FEITEN

De reeks Spoed 24/7 brengt reportages over de spoedafdeling van het universitair ziekenhuis Gasthuisberg in Leuven. De uitzending zoomt in op vier patiënten, onder wie Django De Beuckeleer. Hij viel in de nacht van 14 februari 2017 in de Dijle, waarna de brandweer hem naar Gasthuisberg bracht. In de uitzending zegt hij dat hij iets gedronken had, zijn vrienden kwijt raakte, rechtdoor stapte en plots merkte dat hij in het water lag. De behandelende arts legt uit dat alcohol het reactievermogen verlaagt en dat plots onderdompelen in koud water een koudeshock kan veroorzaken, wat tot verdrinking kan leiden. De reportage duurt een kleine 47 minuten, waarvan ruim vier minuten over klager gaan. Hij komt herkenbaar in beeld en de presentator vermeldt zijn voornaam.

DE STANDPUNTEN VAN PARTIJEN

KLAGER zegt dat de beelden zonder zijn toestemming opgenomen en uitgezonden zijn en dat hij zich uitdrukkelijk tegen uitzending had verzet.

De VRT en productiehuis 100.000 Volts verwijzen naar een toestemmingsformulier dat klager in het ziekenhuis ondertekend heeft. Telkens opnieuw zwaaien ze met dat document dat hij bij zijn opname op spoed, op 14 februari 2017, ondertekend zou hebben. Maar klager herinnert zich daar niets van. Het productiehuis laat dit document naar eigen zeggen altijd in tweevoud ondertekenen, met een exemplaar voor de patiënt, maar klager heeft het document nooit ontvangen. Hij heeft het voor het eerst gezien tijdens de klachtprocedure bij de Raad voor de Journalistiek.

Volgens klager blijkt uit het document en uit de tv-beelden duidelijk dat hij dronken was en niet beseftte wat hij ondertekende. Klager kende zijn eigen geboortedatum niet en het document is zo goed als onleesbaar. Daarom schreef de medewerkster van het productiehuis

het adres over in de kantlijn, maar in plaats van Kortenbergsesteenweg schreef ze Kortessemssesteenweg, wat verwarring in een volgende fase van het proces kan verklaren.

De VRT wijt het slechte geschrift aan koudeshock, maar klager had 2,3 promille alcohol in zijn bloed. Hij herinnert zich niets vanaf het moment dat hij weg ging op het kot van zijn vriend, dus voor zijn koudeshock, tot hij daags nadien wakker werd in het ziekenhuis, wat erop wijst dat alcohol een grotere invloed had dan de koudeshock.

Bijna een jaar na zijn opname op spoed, in januari 2018, kreeg klager telefoon van een (wellicht) andere medewerkster van het productiehuis, die een afspraak wilde maken voor een interview en om de beelden te tonen. Klager was compleet verrast omdat hij niet wist dat er beelden waren gemaakt. Hij zei dat hij ze niet wilde zien omdat hij niet herinnerd wilde worden aan het incident, waarop de medewerkster verwees naar een document dat hij ondertekend had en bleef herhalen dat hij zijn toestemming had gegeven om de beelden uit te zenden. Aangezien hij het document op dat moment nog niet kende en ervan uitging dat uitzending onafwendbaar was, stemde klager in met een afspraak. Er was, zegt hij, geen optie om geen afspraak te maken. Tijdens een tweede telefoongesprek om een concrete datum af te spreken, heeft hij herhaald dat hij de beelden niet wilde zien.

De afspraak was met weer een andere medewerkster van het productiehuis, een reporter, die bij aankomst meteen de camera begon op te stellen. Klager zei opnieuw dat hij de beelden niet wilde zien, maar ook deze reporter verwees naar het ondertekende document. Na aandringen stemde klager in om de beelden te bekijken, waarna hij zei dat ze minder erg waren dan hij had gedacht. Maar hij weigerde een interview en ging ervan uit dat, door die weigering, de beelden zelf ook niet uitgezonden zouden worden. De reporter vroeg of de ouders van klager een interview wilden geven, maar ook zij weigerden en gingen ervan uit dat de beelden niet uitgezonden zouden worden. Klager hoefde de beelden niet te zien, laat staan dat hij wilde dat andere mensen ze zouden zien. Maar het productiehuis wilde ze blijkbaar per se uitzenden.

Het productiehuis zegt dat het in augustus 2019, dus opnieuw ruim anderhalf jaar later, een brief gestuurd heeft naar klager om te melden dat de beelden in het komende tv-seizoen uitgezonden zouden worden. Maar klager en zijn ouders, die op hetzelfde adres wonen, hebben de brief nooit ontvangen. Mogelijk is hij naar het adres gestuurd dat de medewerkster in het ziekenhuis foutief had overgeschreven.

De dag van de uitzending, 28 oktober 2019 of twee jaar en acht maanden na zijn opname op spoed, vernam klager van een vriendin dat hij 's avonds op tv zou komen. Daarop heeft zijn moeder in de vooravond een mail naar de klantendienst van de VRT gestuurd om te melden dat zij en klager weigerden dat de beelden uitgezonden zouden worden, maar daarop kwam pas daags nadien een antwoord. Toen was het te laat.

VRT EN 100.000 VOLTS.TV zeggen dat ze voor Spoed 24/7 en gelijkaardige programma's werken met een uitgebreide en strenge toestemmings- en visieprocedure, die ook in dit geval gevolgd is.

Het productiehuis heeft ervaring en expertise met documentairereeksen rond gevoelige thema's. Het staat in voor het verkrijgen van alle toestemmingen en vrijwaart de VRT daarvoor. Het leeft die verplichting altijd minutieus na en de VRT heeft nog nooit een fout kunnen vaststellen.

Voor de opname begint, geeft een researcher de nodige toelichting aan de betrokkene, wat ook in dit geval gebeurd is. Er wordt nooit gefilmd zonder toestemming. De researcher heeft klager bij het binnenkomen op spoed uitgelegd waarover het ging en mondeling toestemming gevraagd. Die heeft klager gegeven.

Vervolgens heeft de researcher aan het medisch personeel gemeld dat er mondelinge toestemming was en zijn de opnames gestart. Dat gebeurt met camera's die overal ophangen, maar naar muren en plafonds gericht zijn en pas worden omgedraaid na de mondelinge toestemming. De eerste beelden zijn gemaakt in de shockbox. Daarna is klager overgebracht naar een aparte kamer, waar de researcher aan klager gevraagd heeft of hij haar nog herkende, wat klager bevestigd heeft, zoals te zien is op de ruwe beelden. Daarop is ook te zien hoe klager, die meerderjarig was, het toestemmingsformulier invult en ondertekent. Hij reageerde normaal en nuchter, ook op de vragen of hij al opgewarmd was en of hij geschrokken was.

Dat het formulier deels moeilijk leesbaar is, komt door de koudeshock, en bovendien hebben veel mensen een slecht handschrift. Zoals elke patiënt heeft klager een dubbel van het formulier ontvangen, met het mailadres van het productiehuis waar de patiënt terecht kan voor toelichting of om eventueel zijn toestemming in te trekken.

Klager was op het moment dat hij op spoed werd binnengebracht en op het moment van de opnames niet zwaar geïntoxiceerd. Hij was bij bewustzijn en aanspreekbaar, en uit de beelden blijkt dat hij zich bewust was van wat er rond hem gebeurde. Hij praatte vlot en zei dat hij 'een beetje' gedronken had, de arts heeft het over 'een beetje te veel'. Maar aan mensen die stomdronken worden binnengebracht, vraagt het productiehuis niet eens om deel te nemen.

Na selectie en montage van de beelden contacteert het productiehuis de betrokkenen voor een bezoek. Dat gebeurde in dit geval in januari 2018. Een producer heeft klager gebeld voor een afspraak om de beelden te bekijken. Als hij toen duidelijk gezegd had dat hij de beelden niet wilde zien, dan was er geen bezoek geweest.

Vervolgens gaat een reporter naar de patiënt om de beelden te tonen en voor een interview, waarbij de patiënt kan vragen om de beelden aan te passen. Dat gebeurde vier weken later. Volgens de reporter was klager terughoudend en herhaalde hij dat hij een interview niet zag zitten. Maar ze ontkent dat ze verwezen heeft naar het ondertekende toestemmingsformulier, laat staan ze ermee gepusht of bedreigd heeft. Ze heeft klager en zijn ouders de beelden laten bekijken, waarna het voor klager beter meeviel dan hij had gedacht.

De reporter heeft klager om een interview gevraagd, waarbij de centrale, maatschappelijke boodschap zou zijn dat men dronken vrienden niet alleen mag achterlaten. Klager weigerde een interview en die weigering is gerespecteerd. De reporter heeft dan expliciet de vraag gesteld of ze wel de beelden mocht uitzenden, zonder interview, en daar ging klager mee akkoord. Daarop heeft ze aan klager zijn ouders gevraagd of zij een interview wilden geven, maar ook zij weigerden. Die vraag aan de ouders zou de reporter nooit gesteld hebben als klager geen akkoord had gegeven om de beelden uit te zenden.

De reporter heeft aan de producer laten weten dat klager geen interview wilde, maar uiteindelijk instemde met uitzending van de beelden. Klager en zijn ouders hebben het productiehuis na dit visiemoment noch via mail, noch via telefoon gecontacteerd met de vraag om de beelden niet uit te zenden.

Voor de beelden worden uitgezonden, brengt het productiehuis de betrokkenen per brief nogmaals op de hoogte. Dat is gebeurd in augustus 2019. De brief, een standaardbrief, is ook naar klager gestuurd. Het productiehuis gaat ervan uit dat hij naar het juiste adres is verstuurd, omdat de reporter klager intussen op het juiste adres had bezocht. In de brief stond dat de beelden in het komende seizoen van Spoed 24/7 zouden worden uitgezonden.

Op deze manier werden voor Spoed 24/7 2.000 verhalen gefilmd, waarvan er 600 werden geselecteerd voor uitzending. Alle mensen die in beeld kwamen, kregen nogmaals de kans om de beelden te bekijken, waarbij ze opnieuw konden terugkomen op hun toestemming. De wens van de betrokkenen wordt altijd gerespecteerd.

De moeder van klager heeft de avond van de uitzending een mail gestuurd om zich te verzetten tegen de uitzending. Die mail is bij de klantendienst van de VRT toegekomen om 18u12. De klantendienst krijgt 300 mails per dag en heeft permanentie van 9u tot 17u. Vandaar dat de mail de dag nadien is behandeld.

Klager en zijn ouders vrezen negatieve gevolgen van de uitzending, maar de focus van het verhaal lag niet op de minieme alcoholintoxicatie, maar op het gevaar van onderkoeling, het verschil tussen onderkoeling en een koudeshock, en het achterlaten van een persoon in nood.

De VRT en het productiehuis vermoeden dat er mogelijk sprake is geweest van een communicatieprobleem, waarbij klager en zijn ouders er mogelijk van uitgingen dat de beelden niet uitgezonden zouden worden omdat ze niet meewerkten aan het interview. Maar nadat de toestemming van klager was verkregen en nadat duidelijk werd gemaakt dat het verhaal getoond zou worden, hebben klager en zijn ouders nooit duidelijk gecommuniceerd dat ze niet akkoord zouden gaan met het uitzenden van de beelden.

BESLISSING

Het productieproces heeft, vanaf de dag van opname van klager op de spoedafdeling van het ziekenhuis tot de dag van uitzending van de reportage, twee jaar en acht maanden geduurd. Bij elke stap van dat proces is klager door telkens andere medewerkers van het productiehuis gecontacteerd.

Bij zijn opname op spoed is hij benaderd door een researcher en heeft hij het toestemmingsformulier van het productiehuis ondertekend. Maar het productiehuis maakt niet aannemelijk dat klager op dat moment voldoende geïnformeerde toestemming kon geven. In een latere fase is er geen schriftelijke toestemming meer gevraagd.

In de volgende fases, waarin hij een jaar later werd opgebeld door een productiemedewerker en thuis opgezocht door een reporter, heeft hij verschillende keren zijn voorbehoud geuit om de beelden te zien en mee te werken aan de uitzending. Wat daarbij door beide partijen precies is gezegd over toestemming voor uitzending van de beelden, kan de Raad niet uitmaken. Maar het is wel duidelijk dat klager en het productiehuis dat doorheen het productieproces verschillend hebben geïnterpreteerd, wat kan worden toegeschreven aan de telkens wisselende contactpersonen gedurende de lange periode tussen opname en uitzending, opnieuw ruim anderhalf jaar later, waardoor klager gedurende dat proces, met zeer lange tussenpozen, geen vast aanspreekpunt of geen vertrouwenspersoon had voor eventuele bedenkingen of bezwaren.

Het productiehuis toont niet aan dat de brief met de melding dat de beelden in het komende tv-seizoen zouden worden uitgezonden, naar het juiste adres is verstuurd.

Door de combinatie van al deze elementen is de Raad van oordeel dat onvoldoende omzichtig is omgegaan met de kwetsbare situatie waarin klager zich als slachtoffer van een ongeval bevond, waarvan sprake in het tweede lid van artikel 23 van de Code.

Om die redenen is de Raad voor de Journalistiek van oordeel:

De klacht is gegrond.

Brussel, 10 september 2020